

2. Видавництво «Бородатий Тамарин». URL. <https://tamarinbooks.com/pro-vydavnytstvo/>.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-375-0-7>

DEFINITION OF THE COMMUNICATION CONCEPT AND ITS METHODOLOGY

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЇЇ МЕТОДОЛОГІЯ

Starkov V. I.

*Postgraduate Student at the Department
of Mass and International
Communication
Oles Honchar Dnipro National
University
Dnipro, Ukraine*

Старков В. І.

*аспірант кафедри масової та
міжнародної комунікації
Дніпровський національний
університет ім. Олеса Гончара
м. Дніпро, Україна*

Комунікація в сучасному світі є синонімом поняття спілкування та представляє найбільш загальний, всеосяжний, важливий і складний аспект людського життя. Здатність до спілкування на психологічному та смисловому рівні, відрізняє людину від тварини. Щоденно ми створюємо комунікативні зв'язки із собі подібними: знайомими і незнайомими, в цьому складається не тільки різні вектори соціальної професійної, культурної та особистісної взаємодії, алей сутність існування сучасного суспільства. Комунікація впродовж багатьох століть знаходилася в центрі уваги вчених найрізноманітніших галузей знання ставши об'єктом і предметом наукових і науково-практичних досліджень. В першій половині ХХ століття склався певний комплекс наукових дисциплін, які досліджували комунікацію. В останні десятиліття теоретично-практичні аспекти комунікаційних зв'язків інтенсивно розвивалася та набули нової комплексної синтетичної області наукового знання – науки про комунікації. В науковому пізнанні розрізняють об'єкт і предмет науки (теорії, вчення).

Об'єкт – це частина існуючої реальності, яку дослідник об'єктивно вибирає для вивчення, спрямовуючи процес пізнання.

В сучасній науці комунікація не має однозначного визначення, оскільки представляє не тільки процес повідомлень чи обміну інформацією, алей спосіб спільного відтворення чисельних соціальних реальностей, що реалізуються за допомогою знакових засобів. Даний

процес представляє собою виробництво і відтворення соціальних смислів, відновлення соціального порядку. Об'єктом теорії комунікації слугує безпосередньо соціальна комунікація, що представляє собою процеси взаємодії між людьми об'єктами і суб'єктами соціальної взаємодії взятої в їх інформаційно-знаковому аспекті [1, с. 365].

Поширення дослідницького інтересу до проблематики комунікації відбулося у другій половині ХХ ст. Подібна зацікавленість обумовлювалася, насамперед, бурхливим розвитком кібернетики і обчислювальної техніки, сучасних електронних систем зв'язку та математичного аналізу та математичної теорії комунікації [1, с. 366].

Терміни «комунікація», «інформація», «інформаційний обмін» отримали поширення та багатозначність у найрізноманітніших галузях науки та розглядаються у роботах зарубіжних вчених Н. Віннера, К. Шеннона, У. Р. Ешбі, А. І. Берга, А. М. Колмогорова. У спеціальній науковій літературі до початку 1960-х років ХХст. нараховувалося близько сотні визначень поняття комунікація. Сьогодні таких визначень в 2,5 рази більше, від того існує багатий спектр точок зору, аспектів, узагальнень, теоретичних і спеціальних підходів дослідження і розуміння поняття комунікації [1, с. 367].

Вперше, термін «комунікація» з'явився в науковій літературі на початку ХХ ст. поділяючись на наступні значення:

– універсальний – спосіб та засоби зв'язку будь-яких об'єктів як матеріального так і духовного світу;

1) технічне – представляє комунікацію як шлях повідомлення, зв'язок між двома точками простору, засіб передачі інформації та інших матеріальних і ідеальних об'єктів з одного місця в інше;

– біологічне – використовується дослідниками при вивченні сигнальних способів зв'язку у тварин, птахів, комах та інших живих організмів;

2) соціальне – позначає характеристику різноманітних зв'язків і відносин, що виникають в людській спільноті, форма взаємодії людей із передачі інформації від одного до іншого, здійснюється за допомогою мови та інших знакових сигнальних систем.

Загалом теорія комунікації звертається до її соціального значення, хоча і не обмежується лише областю соціальних наук. Комунікація є самостійною галуззю наукового пізнання маючи свій предмет, об'єкт, категоріальний апарат, закони і традиції.

Теорія комунікації органічно поєднує в собі результати досліджень філософії, соціології, психології, політології, культури, лінгвістики, економіки та інших наук. Науковий світ, враховуючи потреби реального світу, запропонував виділити теорію комунікації в окрему науку під

загальною назвою комунікологія. На сьогоднішній день існують декілька теоретичних моделей соціальної комунікації [1, с. 369].

Біхевіоризм – напрям психології, що вивчає поведінкові риси людини. Основою даної комунікації виступає не мова як система, а мовні сигнали, завдяки яким виховується людина будь-якого складу характеру.

Подібне розуміння комунікації притаманно семіотичним моделям Ю. Лотмана та У. Еко.

Комунікативна діяльність у суспільстві має три форми:

- 1) спілкування – форма колективного полілогу, діалогу якщо мова йде про рівноправних партнерів;
- 2) управління цілеспрямований вплив комунікатора на одержувача інформації;
- 3) наслідування – запозичення зразків моделі спілкування, поведінки, морально-етичних орієнтирів, способу життя одних членів суспільства іншими.

Важливо зазначити, що саме завдяки третій формі комунікативної діяльності із покоління в покоління передаються складові людської культури: мова, звичаї, традиції, знання, вміння і професійні навички.

Теорія комунікації має наступні функції.

Пізнавальна функція передбачає опис досліджуваного об'єкта, накопичення отриманого досліdnого матеріалу та його систематизацію. Спрямування функції – розвиток основних концептуальних парадигм, пояснюють механізми комунікації: інформаційного обміну, взаємодії особистостей.

Методологічна функція теорії комунікації полягає у розробці ефективного способу наукового пізнання комунікативної реальності. В подальшому відбувається вироблення принципів пізнання для всього комплексу досліджень наук комунікативного циклу [2, с. 35].

Прогностична функцією визначає найближчі та віддаленні перспективи розвитку соціальної комунікації, завчасне проведення наукових експертиз та впровадження технічних засобів, очікуванням ефективності, моделювання комунікативних процесів у суспільстві з метою ймовірних наслідків і результатів.

Інструментальна або практична функція теорії комунікації дозволяє оптимізувати процес комунікації, виробити рекомендації щодо досягнення ефективної стратегії, передбачаючи врахування суб'єктивних і об'єктивних факторів комунікаційного процесу [2, с. 37].

Кінцевий результат дослідження комунікації як процесу взаємодії людей сучасного суспільства залежить від того способів і прийомів, які застосовуються та складають методологічну основу наукового дослідження.

Теорія комунікації є науковою дисципліною та комплексним феноменом, який складається з характеристик об'єкта науки, та методологічних підходів, обраних для його пізнання. Комунікація в своїй основі інтегрує більшість предметних областей різних наук. Комплексний феномен соціальної комунікації – це насамперед процеси, явища та технології, які вивчають взаємодію людей у суспільстві. До таких наук належать психологія, філософія, лінгвістика та багато дисциплін, які в основі пізнання і пояснення сутності, структури, об'єктів та механізмів використовують комунікаційні технології [2, с. 38].

Теорія комунікації, розглядає досягнення соціальних наук, збирає концептуальні побудови завдяки використанню конститутивного та метадискурсивного підходу, отримуючи нові синтетичне знання.

Дослідники теорії комунікації вважають, що предметом їх наукового інтересу має бути комунікативні процеси. Однак комунікацію слід розглядати у більш широкому, соціально-історичному аспекті.

Предметний і методологічний плюралізм комунікативістики, залежить від того яким чином побудовані теоретичні знання про комунікативні процеси та як структурується предметна область теорії комунікації [3, с. 80].

Автор популярного вступного підручника з теорії комунікації, Е. Гріффін, пропонує для ознайомлення теорії, групуючи їх за рівнями комунікації: теорії міжособистісної комунікації, групової та публічної комунікації, теорії культурного контексту. Дослідник К. Міллер поділяє пропонувані для вивчення теорії на два види: (а) теорії комунікативних процесів і (б) теорії комунікативних контекстів [3, с. 83].

С. Літтлджон, виокремлює основне ядро теорії комунікації (core theory). Данні теорії: (а) пояснюють, як формуються повідомлення; (б) описують процеси інтерпретації; (в) описують процес взаємодії у всіх його динаміках; (г) допомагають зрозуміти роль у комунікації соціальних інститутів і суспільства. Вивчення і розробка цього ядра теорії, на думку автора, найбільш важливі, оскільки допомагають зрозуміти сутність процесу комунікації, абстрагуючись від його численних конкретних особливостей [3, с. 87].

Р. Крейг проаналізував сім традицій теорії комунікації: риторичну, семиотичну, феноменологічну, кібернетичну, соціально-психологічну, соціокультурну і критичну, стверджує, що всі теорії релевантні реальним явищам життєвого світу, в якому «комунікація» вже стала невідемним багатозначним терміном [4, с. 113].

Комунікаційні процеси характеризуються інформаційним обміном між людьми та інструментальністю соціальних зв'язків. Сутність комунікативної системи, обумовлюється наявністю комунікаційних процесів, які мають певну структуру. Класичним прикладом такої

структури є система Шенона-Вівера, що містить наступну модель комунікації: Джерело – Повідомлення – Канал – Одержувач.

У комунікаційних процесах закладена головна парадигма існування і подальшого розвитку сучасних соціальних відносин, які охоплюють найрізноманітніші групи людей, визначаючи комунікативні системи без яких неможливе існування сучасного суспільства.

Література:

1. Акайомова А.В. Теорія комунікації як проблема теоретичної ідентифікації. *Наукові записки*. 2023. № 5(61). С. 365–367.
2. Дегтярьова К.В. Основи теорія мовної комунікації. *Філологія. Українська мова і література*. Полтава, 2012. 70 с.
3. Різун В.В. Теорія масової комунікації. *Центр Провіта*. 2008. 260 с.
4. Холод О.М.. Методологія досліджень соціальних комунікацій. *Соціологія масових комунікацій*. Київ, 2014. 280 с.
5. Яшенкова. О.В. Основи теорії мовної комунікації *Академія*. Київ, 2010. 312 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-375-0-8>

OPINION LEADERS OF UKRAINIAN SOCIAL MEDIA: CHANGES IN AUDIENCE PRIORITIES DURING WAR TIME

ЛІДЕРИ ДУМОК УКРАЇНСЬКИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА: ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ АУДИТОРІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Tonkikh I. Yu.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor
at the Journalism Department
National University
“Zaporizhzhia Polytechnic”
Zaporizhzhia, Ukraine*

Тонкіх І. Ю.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри журналістики
Національний університет
«Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

В останні роки в українському медіапросторі відбуваються значні трансформації: традиційні ЗМІ втрачають аудиторію та інтегруються в інтернет-середовище задля утримання її уваги, натомість соціальні медіа набувають все більшої популярності. Після початку повномасштабної